

Alessandro

Piperno

KDE

PŘÍBĚH

KONČÍ

alessandro piperno

kde příběh končí

DOVE LA STORIA FINISCE
© 2016 Mondadori Libri S.p.A., Milano

*Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu nakladatele.*

Překlad © Petra Najmanová, 2018
Obálka © Zdeněk Havlíček, 2018
© DOBROVSKÝ s.r.o., 2018

ISBN 978-80-7585-923-5 (pdf)

alessandro piperno

kde příběh končí

Překlad: Petra Najmanová

*Věnováno památce
Enrica Guaralda*

první část

právo na návrat

Federica Zeviová věděla, že ve svých devětačtyřiceti letech představuje – pro vdovce, rozvedené, věčné single – obstojný kompromis k žádoucím třicítkám, které jsou stále méně k mání. Ve vzácných chvílích hrlosti se cítila jako jaguar z druhé ruky, u kterého původní majitelé prováděli pravidelné kontroly.

Už dlouho ji žádný muž neviděl nahou. Bála se, že kdyby k tomu došlo, uviděla by v očích toho odváživce to, co jí zrcadla, váha a pohledy mladých dívek začínaly bezostyšně naznačovat: její tělo, po léta skrývané ve strohém oblečení, bylo na odpis.

Neunikla jí souvislost mezi sklonem podceňovat se a rozhodnutím manžela vrátit se do Říma po šestnácti letech exilu v Kalifornii. Zdálo se jí, že nedělala ve svém životě nic jiného, než jen čekala. Dokonce i předtím, než ho poznala, a ještě během těch bezstarostných let v manželství. Nemluvě o období, kdy on, pronásledován dluhy a věřiteli, zmizel. Pověřivost jí říkala, že jestli ho neuvidí do svých padesáti, bude příliš pozdě. Proto ji ten e-mail, ve kterém jí Matteo oznamoval, že se vrací

do vlasti, tak vykolejil, přestože si jeho návrat toužebně přála. Čím víc se ten den blížil, tím silnější byly její obavy, že až ji uvidí před sebou, stěží ji pozná.

Federica v posledních týdnech plakala víc než za celý svůj život. Když zaslechla v rádiu hit z doby svého dospívání nebo uviděla v televizi gazeli mládě rozsápané gepardem, na ulici při pohledu na maminku s dítětem. Plakala, když uklízela učebnice Martiny, když poslouchala hlas starého prezidenta republiky, dokonce i při psaní zprávy o rozšiřování pouští v oblasti Afrického rohu.

Nejméně důstojný byl pláč, který spustila předchozí večer do telefonu, když se z ní její otec pokoušel vymámit slib, že pokud se ten gauner skutečně znovu objeví, odmítne se s ním setkat.

„Tati, je mi padesát, nepotřebuji tvé požehnání, abych si mohla vyjít s chlapcem.“

Otce to ranilo a připomněl jí, že dotyčný chlapec měl víc manželek než nějaký emír. A ona se necítila na to, aby ho dorazila informací, že ke třem paním Zeviovým nedávno přibyla čtvrtá.

„Alespoň mi slib, že ho přiměješ, aby souhlasil s rozvodem.“

„Nevíš, jak je tenhle vybledlý prstýnek pro ženu v mém věku potřebný. Je to dokonalý odstrašující prostředek.“

„Takhle nemluv. I ty máš právo... A kde vůbec skončil tamten?“

„Nevím, o kom mluvíš.“

„Ten architekt, vdovec. Vypadal jako slušný člověk.“

„Architekt, vdovec, slušný člověk. Nezní to depresivně?“

„Ano, pokud se specializuješ na polygamní zkrachovalce.“

Zatímco otec opakoval stále stejnou písničku, začala tiše vzlykat. Plakala tak dlouho, jak potřebovala, i poté, co zavěsila.

Celé to bylo špatně. Otec chtěl věřit tomu, že Matteo se s ní odmítá rozvést a ona to nechává být. Federica si ráda nárokovala výhody vyplývající z jejího postavení postarší a smířlivé manželky, rezignující na požitky. Pravdou je, že se cítila v roli paní Zeviové tak dobře, že snesla i myšlenku, že se o ni dělí s několika dalšími neznámými ženami. I za cenu porušení zákona a vlastního ponížení. Toužila po té roli od té doby, co před mnoha lety o Vánocích její zrak poprvé spočinul na tom oslnivém mladém muži v lyžařské kombinéze. On a jeho banda (jak jinak je nazvat?) si zabrali skoro celý hotel v Dolomitech, ve kterém Federica se svou přítelkyní jen stěží sehnaly pokoj.

Lyžovačky na horách patřily právě mezi ty druhy zábavy, které otec neschvaloval. Poté, co opustil univerzitní katedru kvůli křeslu v parlamentu za komunistickou stranu, se stal ještě více netolerantní k jakékoli formě maloměstácké zábavy. Do té doby neměla Federica nikdy potíže s rolí tatínkovy oblíbené holčičky. Průběh jejích studií byl tak chvályhodný, že jí už v prvním ročníku na gymnáziu udělili cenu, a to ve formě medaile, kterou jí na prsa připíchl pan starosta osobně. Na prestižním státním lyceu vzdáleném pár bloků od domova a stejně blízko k parlamentu si našla

ty správné spolužáky. Zdvořilé, nesmělé až na hranici neohrabanosti, ale také fanatiky, arogantní, pohrdající svým stavem, odhodlané vše vykoupit dobrým prospěchem a předčasnou politickou aktivitou. Z té hromady budoucích profesorů, poslanců a odborářů Federica vylovila své první dvě lásky. Ačkoli otec oba považoval za namyšlené pitomce, nemohl popřít, že se mu Federica jejich výběrem snažila vyhovět.

Po obhajobě práce na téma *David Copperfield* se rozešla se svým třetím snoubencem. Svět, jak už to tak bývá, se měnil. Jen otec zůstával stát na místě a nutil ji k témuž. Jestliže ten nebohý muž na veřejnosti toleroval požadavek transparentnosti soudruha Gorbačova, v soukromí narážel na touhu své jediné dcery po emancipaci. Týdenní lyžovačka byla jistým druhem perestrojky.

Během první procházky po náměstí v Madonna di Campiglio měla Federica možnost ocenit luxusní romantiku, kterou nabízel pokročilý kapitalismus. Cítila se jako sirotek z Dickensova románu, který díky svému dobrodinci může konečně vstoupit do krámků s dobrotami, co tak dlouho pozoroval z ulice. Sedlové střechy pokryté čerstvým sněhem, dřevěné balkony ozdobené blikajícími světly, výlohy, které oslavovaly ideální lidstvo, zahříváné kašmírem, krbem a horkou čokoládou. Ve Federice se mísilo tolik pocitů najednou, že jen stěží dokázala identifikovat ten nejvíce vzrušující. Byla to euforie svobody? Nebo frustrace z toho, že neví, jak s ní naložit?

Brzy ráno dorazily lanovkou do horské chaty u lyžařských vleků. Federica zůstala sedět u stolku v chatě

a sledovala přítelkyni na lanovce, jak mizí v lese plném jedlí a modřínů. Objednala si čaj s bergamotem a vytáhla *Clarissu* od Samuela Richardsona. Tímto tempem ji přečte ještě před koncem dovolené. Měla slabost pro romány, které nesly v názvu jméno hlavní hrdinky – Pamela, Moll, Emma, Thérèse, Nanà. Každá z těchto dívek jí nabídla ukázkou toho, co znamená nepoddávat se neštěstí. Vedoucí její práce se ji snažil zbavit zlovyku identifikovat se s hlavní hrdinkou. V období, kdy psala diplomovou práci, se nechala přesvědčit, ale teď s Clarissou do toho zase spadla.

Od toho jasného rána na počátku zimy uplynulo čtvrt století. Z celého románu edice Penguin Classics si pamatovala jen stranu 304. Vybavovala si začátky odstavců i rozvržení dialogů. A přece v ní nic z obsahu nezanechalo stopy kromě slova „But“ na začátku druhého odstavce. Usadilo se jí v neobyčejně osvětleném koutu mysli, kde navzdory všemu přežilo, a to z jednoho prostého důvodu – přečetla ho nesčetněkrát. Odsud začínala a pak se postupně ztrácela a vracela zase na začátek. Bylo těžké se soustředit, když ten mladý otec ve sportovním zkušel přesvědčit malého synka, že ho nemůže vzít s sebou. Seděli o jeden nebo dva stoly dál, otec, matka a syn. Byli součástí skupiny, která obsadila hotel.

„Je to černá sjezdovka,“ říkal muž. „Ty umíš sotva stromeček a sjíždět pluhem.“

Co může být víc sexy než otec bojující se synem, který ho nechce nechat odejít? Federica se usilovně snažila udržet oči na stránce, zatímco je nepřekonatelná síla obracela směrem do reálného života. Chlapec se

podobal matce. Měl vlnité vlasy, plné rty a vyzářoval z něj slabý závan Orientu. Za tvar očí vděčil otci, a také za jejich proměnlivou barvu. Měnila se podle nebe, jak později zjistila, v zelenou, tyrkysovou nebo stříbřitě šedou jako jižní moře.

„Co je černá sjezdovka?“ ptal se chlapec a držel pevně otcův prst.

„Ta je pro zkušené lyžaře, s obrovským svahem, nebezpečným, ale hodně zábavným.“

Někdy v této fázi rozhovoru pojala Federica podezření, že se muž už neobrací na svého syna. Jakkoli se to zdálo absurdní, soustředil se na ni. Všiml si, že ho sledovala, a chtěl ji usměrnit? Možná to byl začátek slovní přestřelky. Ale co tím sledoval? Bože, jak byl hezký. Se svými světle mahagonovými vlasy s náznakem pleše byl podobný typ jako Stefano Casiraghi, někdejší manžel monacké princezny Caroline, který byl před tou tragédií¹ oslnivým mužem z magazínů. Proč s ní takový typ flirtoval?

Pak jako by jí rozpaky odhalily úplně novou formu radosti, jen nejasně spojenou s potěšením, že po ní muži touží. Odhalila ji jako třináctiletá, ale nyní byla mnohem intimnější. Zdálo se, že mohla způsobovat pláč i bláznivý smích.

Vrátila se k „But“ u druhého odstavce. Řádky se míhaly. Bylo těžké rozlišit i jediné písmenko, natož pochopit smysl celých vět. Náhle bylo čtení stejně nemožné jako snažit se prohlédnout hustou mlhou. Mezitím ji vnitřní hlas, který získával dotěrný Clarissin

¹ Casiraghi zahynul v roce 1990 při nehodě během závodu mistrovství světa motorových člunů, pozn. překl.

akcent, nabádal, aby zaplatila účet a zmizela. Bylo to o to silnější, že to říkala Clarissa, zneuctěná na těle, ale ne na cti.

„No tak, Giorgio, nech tatínka v klidu.“ Matka ztrácela trpělivost.

„A kdy mě vezmeš na černou sjezdovku?“ nepřestával chlapec.

„Když budeš takhle pokračovat, tak příští rok,“ zalhal muž.

„A kolik času zbývá do příštího roku?“

Otec se usmál a stejně tak i Federica, ale přitom měla takovou chuť plakat! Kdyby byla na místě oné matky, pomazlila by se s chlapcem jako s plyšovou hračkou. Nevhodnost vlastních myšlenek ji zneklidňovala.

„Zbývá málo,“ zalhal znovu ten muž a nedbale se zvedl.

„Slibuješ, že příští rok půjdu taky na černou sjezdovku?“

„Slibuji.“

A tak synova ruka uvolnila sevření, ale jeho oči nepřestaly sledovat muže, kam až to bylo možné a ještě o kousek dál. Ten malý chudák nemohl vědět, že důvod, proč otec nedodrží slib, byl jen o pár kroků dál. Byla to čtyřiaadvacetiletá, svědomitá a vášnivá čtenářka prózy devatenáctého století, se zdráhavým postojem k pokroku. Člověk, kterého by nikdo nepodezíral a který nikdy nikomu neublížil. Jen občas sám sobě.

Ve skutečnosti, navzdory pevným zásadám, se Federica chystala ukázat odvahu a bezohlednost, jakou by jí nikdy nikdo nepřičítal. Do konce dovolené, bez ohledu na rizika a jakékoli slušné způsoby, se milovala s tím

ženatým mužem aspoň šestkrát. Ve svém pokoji, v tom jeho, v sauně, dokonce v šatnách u bazénu. Další tajná setkání se uskutečnila v Římě a jejich následky byly současně ničivé i strhující: rozvod, další manželství, narození Martiny.

Ačkoli už Federica nikdy nebyla schopna snést pohled Giorgia, ze kterého se mezitím stal muž a lepší lyžař, než byl Matteo, udělala by všechno, co během té dovolené a v následujících měsících provedla, znovu úplně stejně. Roky v manželství byly to nejlepší, co jí život dal. Deset radostných let vymezených dvěma drsnými setkáními s otcem, na která Federica z různých důvodů nerada vzpomínala.

Při prvním setkání se prosadila, když sama sobě přednesla nevyvratitelné důvody ke štěstí. No dobře, kdo opustí manželku a dítě kvůli ženě, kterou sbalí u sjezdovky, není zrovna přeborník v důvěryhodnosti. I pro ni byl fakt, že byla příčinou rozvodu, neúnosným břemenem. Ale existoval důvod, proč se tak rozhodla navzdory tomu, že se proti jejich svazku všechno spiklo. Kolikrát v životě se *touhy* kryjí s *příležitostmi*? Úmyslně spojila tato slova, vědoma si toho, že v kultivovaném otcově slovníku nebylo místo ani pro jedno, ani pro druhé a že mu to bude znít jako provokace.

Jestli si během tohoto setkání Federica připsala větší počet pohotových a brilantních odpovědí, při druhém, které se uskutečnilo o deset let později, jí to otec oplatil. Šla ho požádat o půjčku, o nemalou částku, díky níž by Matteo mohl dát své obchody do pořádku. Doprošovat se o peníze pro svého manžela bylo stejně ponižující jako zbytečné.

Otec jí byl ochoten nabídnout cokoli – útočiště, rady, výčitky, soucit, extrémní řešení –, ale ne peníze. Na ty

musela Federica zapomenout. Tentokrát to byl otec, kdo ji zasypal otázkami a odpověďmi, které dávaly lepší smysl. Nestačilo, že vyměnila akademickou budoucnost za existenci hospodyňky vedle toho ubožáka? Teď chtěla ještě vystavit nebezpečí rodinné úspory? A k čemu vůbec? Aby se ten darebák mohl chvástat: *nejenže jsem zničil svou manželku, ohrozil budoucnost své dcery, ale dostal jsem na dlažbu i jediného člověka, který je schopen jim zajistit živobytí.* Ne, peníze jim nedá. Ne proto, že by byl lakomec, ale proto, že by sloužily jen jako náplasti na rány. Nemělo smysl dělat si iluze. To nejlepší, co se mohlo Matteovi stát, bylo vězení. Ale mohla nastat i nejhorsí varianta, že by mohl být vyloven z řeky s dírou v hlavě. V tom okamžiku by se o děvčata postaral on. A jednoho dne by mu obě poděkovaly, že neplýtval penězi na pomoc někomu, kdo nejenže si nezasloužil jakoukoli solidaritu, ale svou šanci už promarnil.

„Víš aspoň, komu všechny ty peníze dluží?“

Ta otázka ji vyvedla z míry. Osvítla jedno z prázdných míst, které nechtěla zaplnit. Začalo to jedním odpolednem pár měsíců předtím, kdy ji jeho kreditní karty nechaly na holičkách při platbě v obchodě s kabelkami. Nemluvě o tom, že se jí jedna přítelkyně zeptala, jestli ví, že nějaký týpek na ulici Matteovi hlasitě nadával.

Federica nevěděla, komu manžel dluží peníze z prostého důvodu – nevěděla o něm vůbec nic kromě toho, že on je on, což jí stačilo. Ale pokud lze usoudit z tónu otcova hlasu, věritel zřejmě nebyl vstřícná osoba.

„No, je lepší, když to nevíš.“

Mluvil pomalu, slabým hlasem. Nepřál si vést určité rozhovory v kanceláři, kde byl teprve pár týdnů. Když

opustil křeslo v parlamentu, vrátil se na nějaký čas k akademické činnosti, dokud ho jeho bývalí soudruzi ze strany nezvolili do městské rady. Celá ta záležitost s Mattem ho zneklidňovala. Proboha, soudce ústavního soudu, univerzitní kapacita, bývalý poslanec, muž pověstné střídmosti, který se zapletl do šlamastyky nezvedeného zetě! Už nějakou dobu všichni v téhle ztracené zemi nedělali nic jiného, než že špinili těch pár neposkvrněných věcí, které lidem zbývaly. Měl obavy: o sebe, o dceru, o devítiletou vnučku.

Federica se na něj dívala a pocítovala lítost. Nebylo jednoduché mít ho za otce. Nikdy. Jeho očekávání byla těžko splnitelná, především pro něho samotného. Na jeho přesvědčení o vlastní pravdě bylo ale cosi dojemného. Stará sekretářka Carla svěřila Federice, že soudce požadoval méně luxusní kancelář, než jakou velkolepý barokní palác nabízel. V porovnání s okolní okázalostí byla jeho kancelář jen doupě. Štíhlost, zvýrazněná flanelovým oblekem, prozrazovala otcovu křehkost a ztracenost.

A tehdy Federica pochopila rozdíl mezi oběma muži svého života a význam své volby. Otcova existence kolísala mezi nostalgií k minulosti a mesiášským očekáváním budoucnosti, ve které se všichni naučí dělat správné věci.

Uctíval minulost a hodně očekával od budoucnosti právě proto, že současnost nebyla nic pro něj. Matteo naopak nesnášel dlouhodobé plány a nenechal se rozdrtit vahou svých chyb. Byl odolný vůči vzpomínkám a předtuchám, klidně spal, dobře jedl, v posteli byl dokonalý.

Když to červnové ráno po x-té těžké noci Federica uviděla na mobilu dvě zmeškaná volání a zprávu od Mattea, který právě dorazil do Říma a byl naštvaný, že nenašel nikoho, kdo by ho přivítal na letišti, cítila jako nikdy předtím veškerá příkoří let strávených čekáním na něj.

Nedokázal si představit nic, co by se podobalo úlevě, jakou pocítil před pisoárem na záchodku terminálu 3 po příletu na letiště v Římě – Fiumicinu. Jako by si až teď, při vyprazdňování močového měchýře, uvědomil zneklidňující stav, ve kterém žil posledních šestnáct let. Byl zase doma.

Jakmile se vmísil do procházejícího davu, přepadl ho nával vlastenecké pýchy. V náhlé slabosti stačilo málo a padl by na lehátko, kýmisi pohozené u stanoviště taxi. Svítání v Římě nebylo tak oslnivé, jako když se probouzel v Los Angeles. To ale vyvážila pěkná podívaná na zamlžené mraky nad poschoďovým parkovištěm, které vypadaly jako zasněžené pahorky při západu slunce. Když při přistávání viděl opuštěné pláže a řady lodí, pocítil něco jako spřízněnost. Měl sklon zapomínat, že Řím je také přímořské město.

Svého času si vybral Kalifornii, protože z míst podobných tomu, kde se narodil, byla nejdál od toho hajzla, který ho chtěl oddělat. Nic z toho, co od té

doby udělal, nevypadalo jako příběh o znovuzrození a vykoupení. Většinou provozoval povolání, která by jeho předkové (a pravděpodobně i potomci) se studem odmítali.

Ostatně ani jedni, ani druzí ho nepřišli v Římě zvednout. Možná o jeho příjezdu ani nevěděli. Několik hodin předtím během mezipřistání na letišti Logan v Bostonu ignoroval výzvy letušky, aby vypnul mobil, když se pokusil vyřídit pár telefonátů. Volal dvěma exmanželkám, dětem, příteli z dětství. A jen ten mu to zvedl.

Nikdy mu nevadilo nosit jméno Matteo Zevi a s ním spojenou pověst. Žádná z mnoha chyb nasbíraných za více než půl století života ho nepřiměla k tomu, aby se hodnotil stejně tvrdě, jak to dělali ostatní. Nebyli snad vždycky problémem ti druzí?

Počínaje těmi nejoddanějšími spojenci; Giorgiem, kterého měl s první manželkou, a Martinou, dárečkem od té druhé. Děti od různých matek a nespolehlivého otce, považované (alespoň Matteem) za vedlejší biologické škody, se ukázaly – nejen z pohledu citového – jako dobrá investice. Škoda, že již nějakou dobu nacházela jejich spřízněnost novou mízu v něčem odlišném, což by se dalo nazvat společnou averzí k němu. Giorgio nereagoval na jeho telefonáty už aspoň šest měsíců, Martina se uráčila velmi zřídka, neochotně – a nikdy mu nezavolala sama.

Ze zadního sedadla taxi si užíval návrat do města. Řidič měl na sobě maskáčové kraťasy a žluté tričko. Z levého rukávu, vyhrnutého až skoro ke klíční kosti, vyčuhovalo tetování s Bruceem Leem, předvádějícím

pěsti. Vždycky, když se taxikář napil malými doušky z lahve vody – a dělal to často –, ocitl se mistr kung-fu nohama ve vzduchu.

Moderní budovy, zříceniny a ostrůvky středomořské vegetace přecházely jedno ve druhé, zatímco se sny mísily se vzpomínkami a naděje se zklamáními. Auto poskakovalo na kořenech, které prorážely asfalt. Popínavé rostliny zaplavovaly mříže a obvodové zdi. Roje hmyzu obsadily kontejnery na tříděný odpad. Jako by měla příroda převahu nad městem a jeho obyvateli.

Náhle se nalevo mihla vitrína obchodu, před kterou byl přinucen k prvnímu polibku. Tou šťastnou byla dcera majitele, tedy muže, jehož dceru se nedoporučovalo líbat na veřejnosti (a ani v soukromí). Byla o pár let starší než on, o tři roky vyvinutější a aspoň o deset zkušenější. Dívka, jejíž jméno si Matteo snažil vybavit, byla jednou z těch divokých bytostí, které zaplňují dětské vzpomínky. Musela to být ona, kdo převzal iniciativu. Hned poté si Matteo běžel vyčistit zuby. Jediná věc, kterou o Manuele věděl (ano, tak se jmenovala!), byla, že přišla o dítě při dopravní nehodě.

Na místě čistírny byl obchod s potravinami pro celiaky. Matteo všude nacházel senzační novinky, které zdůrazňovaly jeho dlouhou nepřítomnost, ale také známé detaily, které zmírňovaly pocit, že přišel pozdě na vlastní pohřeb. Především jej děsily zapomenuté věci. Strohý nápis pohřební služby, dvoubarevné kartáče automyčky, skřípění brzdících autobusů.

Pro každého z nás existuje místo, nepřiliš vzdálené od domova, ale třeba ani ne zrovna blízké, které když se objeví na obzoru, způsobí, že sebou škubneme jako

dítě ztracené v obchodním centru, když spatří kabát své mámy. Matteo cítil, že pro něj byla tím místem mlékárna na začátku ulice Via Poerio. Když ji uviděl, cítil, jak se mu krev divoce hrne směrem ke koronárnímu bypassu, který mu nedávno voperovali (splatí ho v třiaosmdesáti letech). To se ale nedalo srovnat s tím, co cítil, když zahlédl u stolečku sedícího Tatiho Almagià s šedými vlasy a vousy jako rabín. Vypadal mnohem starší, než ve skutečnosti byl. Ve tváři měl výraz někoho, kdo se právě stal obětí vydařeného žertu.

Matteo požádal taxikáře, aby zastavil. Zaplatil, vzal si tašku a spěchal ke svému starému příteli.

„Neměli jsme se potkat u tebe v kanceláři?“

„Ale vždyť tam na tebe jako idiot čekám už celou věčnost.“

Právě *tady* se scházeli předtím, než šli do školy, sem se v zimních odpoledních vraceli po tenise na sendvič a kolu, zde se loučili na konci června, když usrkávali ledovou kávovou tříšť. Na tomto místě se opět scházeli v září u poslední zmrzliny sezony, zde každý říjen porušovali půst ke dni smíření Jom kipur² sendvičem s kuřecím salátem.

U kávy s mlékem, kapučína a croissantů Matteo průběžně informoval Tatiho o nedávných katastrofách. Přišel o práci v posilovně, rozbil se mu chladič v autě, byl nucen změnit bydliště i čtvrť. A to jen v posledních šesti týdnech. Vyprávěl mu o Sandrine, nové manželce, malé Francouzce s marnými uměleckými ambicemi. Potřebovala manžela s americkým pasem, on zase dvacet

² Podzimní svátek v judaismu, „očista od hříchu“.

tisíc dolarů. Nebylo těžké se domluvit. Bohužel ale měla tak otravnou povahu v porovnání s předchozími manželkami...

Kromě dvou nebo tří Tatiho cest do Kalifornie se neviděli šestnáct let. Poslední návštěva se odehrála někdy před pěti lety. Byla to nicméně věčnost vzhledem k tomu, že až do dne Matteova náhlého odjezdu bylo jejich přátelství neméně intenzivní než vztah, který pojil jejich otce. Tatiho a Matteův otec měli místa vedle sebe v synagoze, na tribuně stadionu, v koncertní síni Santa Cecilia. Byli sehranější dvojice než veslaři klubu Lazio. Každé léto se rekreovali v pobřežní oblasti Maremma a téměř každý večer se dělili o velkého mořského vlka v soli. Jejich synové ctili odkaz toho rodinného svazku, dokud to bylo možné. Neexistovala pozitivní, nebo zhoubná zkušenost, kterou by nesdíleli – první cigareta, první rauš, první zasvěcení do sexu. Ale žádná z událostí jejich mládí nemohla konkurovat telefonátu několik let zpátky, ve kterém Tati Matteovi oznámil diagnózu melanomu. V jediném okamžiku myšlenka, že kamarád navždy zmizí, že už tam na něj jednoduše nebude čekat, nebude místo něj pečovat o Giorgia a Martinu, činila jeho exil ještě absurdnějším a zoufalejším. Matteo čekal, že mu zavolá po každém ozařování, i když byla v Los Angeles hluboká noc.

Hubenost byla nejzřetelnějším pozůstatkem překonané nemoci. Jeho kůže byla jako slupka seschlé broskve zapomenuté v lednici, něco v novém Tatim připomínalo loutku břichomluvece.

Pak se konverzace stočila do klidných vod vzpomínek. Hodně se nasmáli tenkrát u moře, když Matteova matka

přistihla Tatiho v trenýrkách s nějakou holkou a bez okolků se ho zeptala: „Když už jsi tady, mohl bys, prosím tě, říct svému otci, že dnes večer odpadá kanasta?“

„Nebyla to žena, která se zrovna nechá snadno vyvést z míry.“

„To ona mi prvně nabídla cigaretu,“ poznamenal Tati pobaveně. „Když pomyslím na svoje rodiče ze staré školy!“

„Na bar micva³ mi věnovala krabičku prezervativů s vůní banánu,“ dodal Matteo.

„Poslyš, jak se ti to podařilo?“

„A co jako?“

„No vytočit takovou mámu.“

Od té doby, co manžela při servisu na tenisovém kurtu zasáhl infarkt, se Lia Zeviová ze všech sil snažila, aby dala Matteovi příklad, jak se čelí nesnázím. Byla to mladá vdova se šestiletým špuntem a prosperujícím velkoobchodem s domácími artikly, který musela táhnout dál. Způsob, jakým její syn využíval volnost, kterou ho ona naučila milovat, ji zneklidňoval. Cítil se natolik *svobodný*, že všechno prohýřil se šlapkami, sbíral manželky se zápalem sběratele, půjčoval si od jednoho bídáka a měl notoricky malou snahu splácet dluhy svým věřitelům. Utíkal v noci jako vrah, opouštěl malé děti, ponížené manželky a vystrašenou matku, připravený ocejchovat své ruce exulanta stigmaty chudoby a ilegality.

Jít na matčin pohřeb se Matteo necítil, bylo to příliš nebezpečné. A pak zasáhla ruka Boží. Jeho věřitel, ten,

³ Obřad, během kterého se z židovského chlapce ve třinácti letech stává muž.

který mu téměř dvacet let upíral právo na návrat, náhle následoval Liu Zeviovou na hřbitov, aniž by zanechal dědice nebo poslední vůli. To už byly dva dobré důvody, aby nasedl na první let a vrátil se domů. Jeho matka a největší nepřítel už ho tu nečekali.

Ale nechtěl mluvit o matce. A už vůbec ne o spásné smrti toho pitomce. Ani o chování svých dětí.

„Neříkám, že jsem čekal uvítací výbor, ale mohli mi aspoň zvednout telefon! Ani netuším, jestli vědí, že jsem tady.“

„Vědí to.“

„A?“

„A co?“

„Proč mi neberou telefon? Proč nezavolají zpátky?“

„Martina je na stříbrné svatbě tchyně a tchána. A Giorgio o tobě nechce ani slyšet.“

No jasně, ale proč? Mezi ním a prvorozeným synem nakonec vždycky všechno plynulo hladce. Byl oddaný, citlivý, ten nejlepší syn na světě. Jezdil za ním do Kalifornie, užívali si zábavu, vždycky jim spolu bylo dobře. Posledně mu Giorgio nabídl cestu do Las Vegas v limuzíně a lístky na koncert věnovaný Rickymu Nelsonovi. A teď ho ze dne na den vyloučil ze svého života.

„Je to kvůli Sandrine? To ale není manželství, jen obchod.“

„To je možná jedna z věcí, které by sis s ním měl vyříkat.“

„A jak to mám udělat, když mi nezvedá telefon? Proč mu neřekneš, aby mi zavolal? Na tebe dá.“

„Tvrdí, že ses neměl vracet. Že ti říkal, abys to nedělal.“

„Strávil jsem víc než třetinu života daleko od všeho, co miluji. I vrazi mají kolikrát mírnější tresty.“

„Znáš svého syna...“

„Moje matka už nežije. Neměl jsem ani příležitost se s ní rozloučit.“

To je hned. Necháš se unést citovými výlevy, abys dojal svého posluchače, a skončíš tak, že dojmeš sám sebe. „Víš, kolik věcí se stane za dvacet let?“ Dobu exilu už nějakou dobu rád tak trochu zaokrouhloval.

„Vidíš toho týpka na kase?“ rozohnil se.

„Syna majitelky?“

„Když jsem ho naposledy viděl, měl v puse dudlík!“

Ve skutečnosti mu žádný světový převrat, který se stal v posledních patnácti letech, nehnul žlučí tolik jako nové chování jeho dětí, jediných bytostí na světě, které – třebaže na to měly právo – si nikdy nedovolily ho soudit. Byli jediní, kteří ho milovali za to, čím byl, a nestarali se o to, kým by mohl a měl být. A najednou se k němu otočili zády.

„Dej jim čas. Nemáš představu, čím si prošli.“

A *on*? Co vědí o tom, co musel vytrpět, když dokonce *on* sám to stěží chápal? Co si mysleli? Těžko získané peníze z prodeje starých rodinných rolexek byly hned pryč. Léta žil jako ilegální přistěhovalec (před manželstvím s Pamelou a zelenou kartou), hrál v italských restauracích, zajišťoval občasný catering pro malé pornoprodukce, připravoval košer⁴ pečivo pro ortodoxní podnik ve West Hollywoodu...

⁴ Vše, co se týká kašrutu, souboru pravidel pro rituální způsobilost v souvislosti s potravinami a tím, co je povoleno k jídlu a v jaké úpravě („košer“).

Měli ponětí o chudobě a ponížení, kterým musel čelit? Jako třeba ten večer, kdy skončil s prázdnou nádrží, kručením v žaludku, osmi dolary a třinácti centy v peněžence. Kdyby se rozhodl pro jídlo, nedostal by se na plac s pornem. Kdyby si řekl, že je tahle zavšivená práce důležitější, musel by se smířit s tím, že vynechá třetí jídlo toho dne. Jídlo, nebo benzín? Nabídnout palivo autu, nebo dát najíst vlastnímu vysílenému organismu? Ocitli se někdy oni před podobným dilematem? Ale právě proto jim odpouštěl. Je těžké si představit let bez padáku.

„Co mám dělat?“

„Běž za ním. Zkus ho přesvědčit. Je to tvoje specialita.“

Bylo to, jako by se stín netrpělivosti a obviňování smísil s vlhkým vzduchem brzkého dopoledne, jako by líbánky s jeho městem pominuly. Je to možné? Matteo snil o tom, že půjde za Giorgiem do Orient Expressu, jeho megarestaurace, a rozbije mu hubu. Nebo vrazí do vily rodičů svého zetě a předvede takovou scénu, na jakou ta snobská Martina nikdy nezapomene.

Ale nemohl to udělat. Neměl auto a ani tu správnou dávku drзости a vzteku. Nemožnost (osud chudšasů) ho nutila, aby zůstal tady. Tak si tedy aspoň může vylít zlost na Tatim s jeho chytrými větičkami plnými selského rozumu: „Zkus ho přesvědčit“, „To je jedna z těch věcí, které by sis s ním měl vyříkat“. Víš, kam si můžeš strčit tu svou velkomyslnost?

Obezřetnost, vypilovaná bídou, mu radila nedůvěřovat. OK, bylo absurdní pošpinit muže, který ho zachránil před vražedným běsněním lichváře. Který ho v těžkých

chvilích v každém případě podržel, a to i na velkou dálku. A který se postaral o jeho rodinu. A to je právě to: Tatiho slabost pro Zeviovy byla velice zvláštní! Je možné, že až teď pojal Matteo podezření, že Tati napomohl jeho emigraci a pak ho přiměl oddálit návrat? A proto teď proti němu stavěl jeho děti. A dělal to s pokrytectvím, které mu bylo vlastní. Matteo věděl, že se Tati a Ada snažili o vlastní potomstvo. Jenže neměli štěstí. To byl ten problém?

Matteo Zevi byl skvělý v tom, jak dokázal přesvědčovat sám sebe... Nemohl jsi mít vlastní rodinu, a tak sis vzal tu moji. Neměl jsi zábrany doprovodit Martinu k oltáři a vstoupit do společnosti Giorgiových restaurací. Se vším tvým pochopením, pokrokovostí, vírou ve všemohoucího Boha a penězi ti připadá směšné, že tenhle bídny ubožák získal tolik náklonnosti, zatímco tvé plány byly zhaceny.

„Poslyš, uděláme jednu věc,“ řekl Tati smířlivě, „odvezu tě teď domů.“

„K tobě?“

„Ke tvé matce. Dej si pěknou koupel, odpočiň si a uvidíme se později. Nechal jsem tam uklidit a koupil jsem ti bílý župan... Mezitím vyřídím pár telefonátů a slibuji, že se mi podaří přesvědčit aspoň jednoho z těch dvou, aby ti do zítřejšího rána zavolal. A pak, víš, že je tu Federica. Nemůže se dočkat, až tě obejmě. Ani ona na tebe nezanevřela.“

Ten byt byl odtud vzdálen asi deset bloků. Nebylo to místo, kde se Matteo narodil, ale vyrostl tam. Aby si paní Zeviová zajistila důstojné stáří, prodala ho jako holé vlastnictví a spokojila se s nižší částkou, než byla